

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

XX. De immunitate Ecclesiarum & subjectione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

Causa unendi sunt, necessitas, & utilitas, h. d.
Velut ergo ex causa una Ecclesia, vel Episcopatus in plures dividi permittitur, sic etiam rebus suadentibus plures Ecclesie in unam conjungi possunt. Causa vero unionum sunt, aut aurgens necessitas, aut evidens utilitas. Necessitas, veluti cum duae Ecclesie adeo sunt pauperes, ut impossibile sit earum proventus ad victum duorum sacerdotum sufficere: aut, si altera hostium e immunitate desolata sit. Utilitas d, ut cum locorum oportunitas id exposcat, vel temporis qualitas: puta, quia in loco nunc Christianorum dicitur imminutus numerus: aut, quia ob fructuum tenuitatem non perinde idonei sacerdotes ad beneficium procurandum inveniantur. His igitur casibus, ne quid detrimenti divinus cultus & animarum cura patitur, debent plura beneficia vel Ecclesie in unum conjungi.

Sicut unire Episcopatus permittit ad Romanum Pontificem, sic minores Ecclesias ad Episcopum cui subsunt: inferiores vero non possunt unire, h. d.

Non tamen omnibus passim quascunque Ecclesias unendi potestas indistincte permittitur, sed certis dumtaxat servatis regulis. Et quidem e, sicut unire Episcopatus, atque potestati alienae subijcere a summum Pontificem pertinere noscitur, sic ad Episcopum spectat Ecclesiarum suae diocesis unio atque subiectio. Ab Episcopo itaque inferiores unendi potestatem minime sibi vendicare poterunt. Ideoque si Prior, vel Abbas monasterium monasterio subiecerit, vel unierit, Episcopi consensu minime requisito, quod inconsulto praesule fecerit, non subsistet, nec subjectionem, vel unionem Metropolitanani consensu, vel confirmatio sustinebit, cum is in diocesi sui suffraganei abque ipsius assensu non debeat aliquid contra constitutiones Canonicas attentare.

Episcopus unire potest Ecclesiam alteri, vel loco religioso donare, utiam non vocato Rectore, vel deservitibus, sed propria mensa non potest, h. d.

Vsque adeo autem Episcopo in propria diocesi facultas unendi competit, ut si per eundem consentiente capitulo, Ecclesia Ecclesia, dignitati, vel praebendae uniar, aut religioso loco donetur, ex eo quod Rector ipsius ad hoc vocatus, vel si vacabat, defensor ei super hoc datus non extirrit, nequaquam impugnari valeat. Aliud tamen obtinet, si quam is Ecclesiam mensae suae, vel capitulo unendam duxerit: id enim (etsi capitulo consensus accesserit, & loci consuetudo suffragetur) irritum penitus erit: cum unientium utilitas probabilem non recte factae unionis suspicionem ingerat.

In unione facienda requiritur consensus non solum capituli, sed etiam eorum qui ladi possent, h. d.

Nec solum capituli unientis Episcopi in unione consensus exigitur, sed etiam illorum, qui ex unione ladi possent. Unde si auf collegiata, aut patronata, alicujus suffraganei Ecclesia sit unienda, collegii patroni, & suffraganei assensum intervenire oportebit.

Quis sit uniois effectus, h. d.

Secuta vero unione Canonica, statim is, cujus Ecclesia salia per unionem est applicata, eandem in unitam nanciscitur potestatem, & jus, quod in eam olim habebat, cui ab initio praefuit: statimque unitae Ecclesiae eadem privilegia competunt, quae in principali Ecclesia competere conperuntur.

Per unionem non praedudicatur iuribus Episcopaliibus, h. d.

Sed quiri poterit f, si per Apostolicum Ecclesia in certa diocesi constituta, puta in Perusina, Ecclesiarum alterius diocesis, veluti Tiphernatis, unita fuerit, an Ec-

clesia per unionem alteri conerata, per hoc a iurisdictione praesulis Perusini censetur excepta, & Tiphernati subiecta? Et responsum est, a jurisdictione praesulis Episcopi unitam Ecclesiam non exiri, cum Romanus Pontifex in huiusmodi unionibus singulis Episcopos pariter in violata servari velit.

Vnio dissolvitur temporis lapsu, & causa cessante, & in ipso habent ius unendi, h. d.

Dissolvitur autem unio, si temporis lapsu, vel potestati: quod si sit perpetua, cessantibus causis, quibus facta fuerit, ab iis iudem dissolvi potest, eorum consensu & auctoritate olim fuerit instituta: nihil est enim tam rationi consonum, quam ut in delenda beat potestatem, cui constructio facta est, conservetur.

Locum vacantem Ecclesia possit unire, nisi tamen Ecclesiam vacantium distinctis non possit, h. d.

Inter infundendam, & dissolvendam unionem interef, quod licet etiam vacante Ecclesia alter possit uniri, si tamen Ecclesiae per unionem contractum contigerit, unio interim vacantium Ecclesiarum illarum minime poterit.

DE IMMUNITATE ECCLESIAE ET SUBIECTIONE TITVLVS XX.

Immunitas in hoc titulo largi asservitur, & quae immunitas hoc dicit.

Immunitas, est a muneribus indolita exemptio. Ad hoc loco immunitatem largi accipiunt, per quoslibet Ecclesiarum favore, indulgentia, ratione immunitatis, & privilegio.

Tripliciter est species immunitatis Ecclesiarum, localis, personalis, & non consecratis, vel consecratis personis.

Et autem Ecclesiarum immunitas localis, localis, personalis, & realis. Localis immunitas, dicitur, quae ipsis domibus, aliquibus sacrarum aliarum vicinis conceditur. Cum enim Ecclesia a sacris supplicam veritatem domus esse debeat, necesse est, ut in ea possimus usibus esse convenit aliam.

Processus salis, & fenturae late in Ecclesia, vel in vicinis nulli, h. d.

Seculares igitur iudices causas, propter quos de sanguinis agitur effusione, & de prope corporali tractatur, in Ecclesiis, vel earum coemeteriis, & in vicinis thematis interminatione prohibentur. Absentibus enim ibi iudicium sanguinis exerceri, ubi est tanta constituta refugii. Processus quoque, quos in vicinis contempta prohibitione, & ipse alicuius vicinis duxerit, ac specialiter prolati sententia, immunitatis robore carebunt.

Confilia publica, privata & negotia secularium non debent fieri in Ecclesia, h. d.

Publice quoque, & quarumlibet societatum, administrationum, & confilia, mandata, & negotia, & profana tractationes negotiorum, consiliumque profana colloquia ab his penitis amoveri debent.

Convivia non debent fieri in Ecclesia, nisi ex necessitate, & quae dicitur de Ecclesia, intelligitur etiam de vicinis, & vicinis, hoc dicit.

Sed e & convivia, & hospitia, licet illa deserviant non oporteat, in sacris domibus celebrari, vel exerceri a laicis non poterunt, nec etiam a clericis, nisi transeuntes ob hospitium nec necessitatem illic relictur: quod & in oratoris observari convenit. Operam iugiter impensa concederit: & ne ab peccatis est venia postulanda, ab peccandi detur occasio.

a C. expositi, s. si evidens, ext. de prob. b Ca. eam re, ext. de stat. & qual. in fin. & can. senio. 10. q. 3. c Can. postquam hostibus. 16. q. 1. d Can. & temporis. 16. q. 1. e Ca. sicut unire, ext. de excess. prala. f Ca. a. ext. de relig. dom.

a C. cum Ecclesia, ext. de iur. b Ca. cum Ecclesia, ext. de iur. c C. 2. s. si in in 6. d C. 2. s. si in in 6. e Can. non oportet. & can. Eq. q. 1. d. g.

Sanctur & de Ecclesia, in qua divina mysteria celebrantur. Licet adhuc consecrata non fuerit, qui cum obsequiis suis sit dedicata, nullus temerariis ausibus est prophananda.

Qui inuitum abstracti a sacri loci, excommunicatur, & quasi sacrilegus puniatur. h. d.

Accuram a locorum intuitu filii conceditur immunitas qui ad ipsam Ecclesiam confluunt: nam si eos qui ad statum Principis se propiunt, ab omni violentia leges seculares vindicant, quanto magis conuenit ad templum Domini confluentes, loci sancti reuerentia, & authoritate defendi? Quocirca: igitur inde hominem relictentem reclamantem; violenter abstraxerit, tam aliis penam pro sacrilegio, quod admisit, quam Ecclesiastica libere excommunicationi.

Non potest quis inuitus abstracti a domo Episcopi, vel ab Ecclesia inuita intra triginta passus. h. d.

Nec ab actus tantum Ecclesie quinquam inuitum abstracti nec a domo Episcopi, & ab Ecclesia circuitu intra triginta passus ab officio: quod spatium Ecclesie reuerentia defendi sacri Canonis voluerunt.

Liter homo non debet ab Ecclesia violenter abstracti nisi impetrata vi: & membrorum incolumitate. h. d.

Nec tamen securitas non omnibus æquæ & indifferenter indulerit, sed status habetur ratio & causarum, quibus quis fugiendum ad Ecclesiam duxerit. Si liber & dignus quis sit, quantumvis græua perpetraverit, non est violenter ab Ecclesia extrahendus, nec inde ad mortem damnari debet, sed Ecclesiarum Rectores vitam & membra debent fugientibus obtinere: aliis tamen penis de eo, quod inique egerint puniendi erunt.

Publici latrones, & qui in sacris locis immunitatis spe dulti delinunt, privilegio sacrorum locorum non gaudent. h. d.

De autem a de publicis latronibus, vel nocturnis Hærotem populatoribus, viamque obfessoribus intelligi non oportet. Hi enim secundum Canonicas sanctiones nulla impunitate præstita violenter, & egressio sine adhibitis iudiciis, ab Ecclesia extrahi poterant. Idem de his tractandum erit, qui impunitatem suorum excessuum obtinere sperant, homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, vel ipsarum cœmeteriis committere non verentur, quæ nisi per Ecclesiam creditur defendi, nullo pacto commissum fuerant: tales enim, cum in eo, in quo quis deliquit, puniri debeat, & frustra legis invocet auxilium, qui in ipsam legem committit, immunitatis privilegio, quo se fecerunt indignos minime gaudebunt.

Domini præiuramento de impunitate potest seruum suum inuitum ab Ecclesia abducere. h. d.

Quod si seruus sit, qui ad Ecclesiam confugerit, postquam de impunitate Dominus clericis iuramentum præstitit, ad seruitutem domini sui redire compellitur: alioqui si redire nolit, à domino occupari poterit: factum enim, qui dominos meruit, si ad Ecclesiam sepra confugerint, intercessionem debent querere, non latebras: nec quinquam religionis reuerentia proprio iure fraudari conuenit.

Clerici & Monachi deseruientes Ecclesia sunt exempti à muneribus personalibus. h. d.

Personalis immunitas est, quæ personis Ecclesiasticis indulgetur. Cùm enim in clericorum ministerio constituti, non nisi altari & sacrificiis deservire debeant, rectissime constitutum est, ut Deo dicati ab omnibus personalibus muneribus reddantur immunes. Personaliam autem munera sunt, quæ cum corporis labore, & animi

solicitudine, a vigiliantia principaliter sustentunt. Generaliter igitur Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Monachi, immunitate omnis tutelæ & curæ ipso iure gaudebunt.

Miserabilium personarum tutelam debent clerici suscipere. hoc dicit.

Viduorum autem & orphanorum curam suscipere non solum non prohibentur clerici, sed etiam iubentur, cum ipsis cupiditatis negotia, non pietatis interdiciantur.

Ad munus custodiam etiam clericis tenentur, tempore necessitatis. hoc dicit.

Excipitur & etiam ab his muneribus murorum custodia: à qua si magna imminet necessitas, neminem excusari constitutum est, ut cunctis vigilantibus melius valeat civitas custodiri.

Personæ Ecclesiasticæ non possunt à secularibus potestatum cohereri. hoc dicit.

Realis immunitas est, per quam res Ecclesiasticæ à censu, vel collectis potestatum secularium liberæ redduntur. Signidem & tam profanas legibus, quam sacris Canonibus sub excommunicationis & interdicti pena constitutum est, ne quis eorum qui iurisdictionem temporalem obtinent, possit tributa, collectas, seu quascunque exactiones, sub quovis titulo, vel colore, imponere Ecclesiis, vel personis Ecclesiasticis, pro domibus, prædiis, vel quibuscunque possessionibus legitimæ acquisitionis, etiam ipsæ Ecclesie, vel personæ, vel res sint intra illorum territorium constituta.

Ob magnam necessitatem, vel utilitatem, consilio Pontificis, possunt clerici, sine tamen coactione, laici subvenire. h. d.

Stantia autem sit in republica necessitas, aut utilitas, ut Episcopus cum clero suo laicorum non sustentibus facultatibus, communes utilitates per subsidia Ecclesiastica sublevandas ducant, Romano prius consilio Pontificis, omni penitus cessante coactione, poterunt aliquid in commune conferre, & laici humiliter ac devotè cum gratiarum actione suscipere.

Ecclesia Episcopo omnimodam subjectionem debent. h. d.

Quemadmodum autem sacrosanctis domibus secularium potestatum intuitu omnimoda debetur immunitas, tam locorum ratione, quam personarum & rerum: sic easdem rationibus ab illis proprio Episcopo omnimoda subiectio debetur. Nam quantum ad ipsa loca pertinet (ut paulo antè diximus) nemo Ecclesiam in dicecisi edificare poterit, aut consecrare, præter sui præfatis confidentiam. Quoad personas Ecclesiasticas, ipsi debent Canonica obedientia, subiectio, reuerentia: ad eandem spectat iudicium, desertio, correctio, reformatio, censurarum omnium ad forum Ecclesiasticum de iure spectantium iurisdictionis, Ecclesiasticarum censurarum promulgatio, Sacramentorum exsuhitio. Si res Ecclesiasticas spectet, ipsi census debetur, ipsi cathedralicum, sive synodaticum, ipsi procuratio annua, ipsi mortuarioium & decimarum quarta.

Ad Episcopum quadam pertinet iure ordinationis, quadam lege iurisdictionis, quadam lege diaconalis. h. d.

Ed hæc omnis pastoralis potestas in tria principalia membra contrahitur: quadam enim ad Episcopum spectant iure ordinis, ut clericorum ordinatio, virginum benedictio, altarium & Ecclesiarum consecratio: quædam lege iurisdictionis, ut corrigendi, conferendi, excommunicandi, & instituenti potestas: quædam lege diaconalis, ut jus census & cathedralicum exigendi, decimam percipiendi, jus hospitii indicendi, & his si

a. Can. dist. 17. q. 4. b. Canon. id. constit. 17. q. 4. c. Cetera alia. super hoc. ext. eo. d. Cetera alia. super hoc. ext. eo. e. Cetera alia. super hoc. ext. eo. f. Canon. ext. eo. tit. can. cler. ext. eo. q. 4. realiu. a. Dist. 17. in sum. & dist. 18. in sum. b. Can. ext. cod. tit. c. Cap. 9. volentes. eo. tit. in 6. q. 9. personalia. d. tit. d. Cadaver. sua. 9. verum. ext. eo. tit. e. C. de Necessitate. ext. de relig. domib. f. C. conuenerunt. 9. no. ext. de offic. ord. CCC 4

Sed cum tam de locali, quam de personali subjectione, de quibus, quae ad Episcopatum iure ordinis, quam lege jurisdictionis pertinent, supra locis congruis locuti fuimus: transeamus nunc ad eam subjectionem, quae cognoscitur ex solutione census, & rerum quae lege Diocetana ad ordinatum pertinent.

DE CENSIBUS, EXACTIONIBUS, ET PROCURATIONIBUS. TITVLVS XXI.

Census generaliter sumptus continet omnem pensionem, specialiter vero tantum cathedralicum, h. d.

Census appellatio generalis est, sumiturque pro omni pensione, quae praeter de Ecclesiasticis proventibus singulis annis in signum subjectionis, vel alterius iuris penditur. Speciali tamen nomine census, qui Episcopo ab Ecclesiis in argumentum subjectionis tribuitur, Cathedralicum appellatur: eo quod ob honorem cathedrae perfolvatur.

Quibus temporibus, & quibus causis potest census constitui in Ecclesia, h. d.

Constituuntur autem census, aut fundationis tempore, aut consecrationis, aut donationis, aut tempore immunitatis indulta. Fundationis aut consecrationis tempore census imponitur, quia veluti praeter ordinatum consensum, nec fundari, nec dedicari potest Ecclesia: ita eodem tempore certum censum Episcopi in subjectionis signum constituere poterit. Sed nec illud insolitum, aut novum haberi debet, ut cum Episcopi Ecclesias pios locis rite concesserint, aut exemptas fecerint, aliquid sibi in eis pensionis nomine reserveant. Sedes quoque Apostolica cum libertatis privilegium vel etiam quibusdam Ecclesiis protectionis indulget praedictum, censum gratis oblatum suscipit, & in literis Apostolicis, ad futurorum Pontificum memoriam quantitas census exprimitur. Sed a patrono fundationis tempore poterit Episcopus moderatos sumptus constituere.

Simplex sacerdos non possunt propterea Ecclesias sacras censuere, & quae de facto id fecerit, ab Ecclesia remouebitur, h. d.

Simplex autem sacerdos, vel clericus non possunt Ecclesias, quibus praesunt, propria autoritate, praesertim post eorum decessum, censuales efficere. Ideoque qui ab eisdem quadam collusione pensionem annuam de Ecclesiis receperint, illis defunctis super pensionis receptione audiendi non erunt, si Romani Pontificis, aut alterius, qui de iure id facere poterit, auctoritatem super hoc non interuenisse constiterit. Quin potius collusionem & talia facere comperiti fuerint, ab ipsis Ecclesiis remouendi erunt.

Episcopus non potest novum censum imponere, vel veterem augere, praeter cathedralicum, h. d.

Ed nec Episcopus ipse, aut quilibet alius Ecclesiis novos census imponere, aut veterem augere, aut partem proventuum suis usibus vendicare poterit: idque adeo obtinet, ut etiam si iuramentum de novo censu perfoluendo quis suscepit, non propterea solvere, sed absolvi ab illicito iurejurando debeat. Nec quicquam proferat, quod Episcopus, vel quilibet de novo f illas de manibus laicorum eripuerit: nam nec eo casu praeter cathedralicum, & quae ceteris imponuntur, aliquid exigi poterit.

Ex causa & non in propriam utilitatem potest Episcopus novum censum constituere, vel augere veterem, accedente consensu capituli, hoc dicit.

a C. praeterea, in fin. extr. de ju. patron. b Canon. praeterea, extr. cod. tit. c Ca. cum clerici, extr. cod. tit. d C. prohibemus, extr. co. tit. e C. significavit, d. tit. f Canon. Eccles. extr. de iur. tit.

Qvod autem diximus, Episcopum nec novum censum imponere, nec augere veterem, ita intelligi oportet, si in propriam vel utilitatem conveniat. Ceterum si non in suum, sed in alterius sibi Episcopi gratiam commodum, ex iusta causa, vel novum censum constituere, vel veterem augere, vel etiam minime vel capituli accedente consensu, id sibi minime intendat.

Provinciae & Ecclesiae de novo censum imponere non possunt, sed solummodo de veterem augere, h. d.

Ed quis erit modus obsequiorum Metropolitanorum, & Hibendorum, si qua de novo a curia praesentata ad alicujus Ecclesiae jurisdictionem accesserint. In dicto responsum est, id observari debere, quod in ista provincia observatum reperitur.

Episcopi visitationibus debent praesentari, h. d.

Literis praesentatis diocetanae visitationibus, extra praesentari debent. Est autem procuratio necessarium sumptuum exhibitio. Nam cum Episcopus in monio suffraganeorum congruum sit, ut quibusdam recipimus; eisdem etiam temporalia debent assignari: cum rectissime constitutum est, ut cum praesentati percipiendo divina nobis exhiberentur, h. d.

Episcopus remittit Ecclesiae fructus, non omnes, sed pro parte, sed illam deinde de fructibus partem communitatem, & procuratorem non praesentari, h. d.

Ad visitationem annexa est procuratio, Episcopus & alicui Episcopi omnia servia remittenda visitanti nihilominus moderata debent procuratio: quam si visitati exhibere negaverint, a visitatione contumaces rite videntur sentiri, eorumque visitatione observanda, cum nec ullam advenit procuratorem: quae ratione visitationis impedit, praesentari non debent.

Qui visitare possunt, & quid Archiepiscopi possunt praesentari, etiam cum suffraganeis non sint visitandi, h. d.

Visitandi vero sollicitudo non modo in Episcopis, verum etiam Archiepiscopis, Praesentatis, & in diebus Apostolicae legationis, nunciis, Antistes, & Decanis: qui quidem ne non tam divina, quam propria, quam sibi videri possunt, caute praesentari, ut ea, quae tam generali, quam Lateranensi concilio a communitate, & quae Innocentiana, & constitutione, super visitationibus salubriter constituta, nec immutabilia observent. Quod autem diximus, Archiepiscopos visitatione licere provinciam, ac procuratorem, cum visitationis, tunc etiam sibi locum visitandi, cum visitationis argui negligentiam nomine non possunt: nec omnium propterea minus sibi libere visitare provinciam poterunt.

Ob oratorium non est exigenda praesentatio, & ob oratorium visitatione potest Episcopus exire, & visitationem praesentari, h. d.

Optremum & admonendi sumus, propter praesentationem, in quo quis interdum celebrat, procuratorem, quae visitationis ratione debent, & quae exigi vel extorqueri non possunt: sed nec illi exactionibus subditos suos Episcopi gravare debent, & multo magis eisdem multae super omnium necessitatibus, quibus charitate manifesta ac probabilis causa extorquetur, visitatione moderatum ab eis postulare, visitationem visitandi erunt.

a C. super cod. extr. cod. tit. b Extr. cons. super cod. tit. c Ca. cum Apollonia, extr. cod. tit. d C. per unum tit. e Ca. cum videri debet, extr. cod. d C. cum super cod. tit. e C. accedentes, extr. de praesent. f Ca. praesent. cod. tit. g Clem. 1. d. tit. & can. super. & can. cum super cod. tit. h Ca. cum Apollonia, extr. cod. tit. i Ca. g. Can. 2. cod. tit. in 6. h Ca. cum Apollonia, extr. cod. tit. in 6. k C. extr. cod. tit. l C. cum Apollonia, extr. cod. tit.

